

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ Ζ. ΣΟΥΡΛΑ

ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΕΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

•Sa population peu industrielle du canton de Conitza se compose de Grecs répartis dans trent-six villages•

Pouqueville

(ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ ΕΚ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ)

ΑΘΗΝΑΙ

1944

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΡΟΝΟΙΑ, ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΞΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ
(Κατὰ τριμηνίαν)

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ
55793
3/9/1941

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΟΤΩΝ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ,
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΟΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ
ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΕΒΡΑΒΕΥΘΗ ΥΠΟ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΓΙΑΝΝΗΣ & ΑΝΝΑ ΛΥΜΠΕΡΟΓΙΟΥ

ΔΩΡΕΑ
ΑΠΟ ΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΡΙΠΙΔΗ Ζ. ΣΟΥΡΛΑ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΕΤΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΚΤΟΝ
1941

ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΕΣ
ΕΚ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

I

ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΣΟΥΡΛΑΣ

Γενικός Προεσιώς Βιλαετίου Κονίτσης

Ἡ συνείδησις τοῦ ἱστορικοῦ μας δεσμοῦ ἀνήκει στήν πλέον πρωταρχικὴν ξεχωριστὴν μορφήν τῆς ὑπαρξέως μας.

Θὰ ἀπηνούμεθα τελείως τὸν ἑαυτόν μας ἐὰν καὶ γιὰ μᾶς δὲν ἤρχιζεν ὁ μῦθος, ὅπως εἰς τοὺς ἀργαίους Ἑλληνας, με τὸν Παπποῦ μας καὶ τὸν Προπάππον μας.

Dr Becker (1)

A.

Γιὰ νὰ αἰσθανθῇ τὸ ἄτομον τὴν πραγματικὴν ψυχικὴν του ἀπολύτρωσιν πρέπει νὰ ζήσῃ τὸ δράμα τοῦ μεταφυσικοῦ πόνου τῆς ιδέας τῆς Στενώτερης Πατρίδος του.

Καὶ ὅπως ὁ πόθος, τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ στοργὴ ἑνὸς ἀτόμου γύρω ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῆς Στενώτερης Πατρίδος του παραμένουν πάντοτε ὡς μία ἀπὸ τὰς λεπτοτέρας καὶ εὐγενεστέρας ψυχικὰς καὶ διανοητικὰς ἐκδηλώσεις του, ἔτσι σὰν κάτι τι μεγάλο καὶ ἱερὸ μποροῦν ἐπίσης νὰ χαρακτηρισθοῦν καὶ ἡ ἐπιθυμία του, ἡ στοργικὴ ἔφεσις του καὶ ὁ φλογερὸς πόθος του νὰ ἰδῇ καὶ νὰ ἐρευνήσῃ πολλά, νὰ νοιώσῃ καὶ νὰ αἰσθανθῇ περισσότερα, νὰ ἀνιχνεύσῃ καὶ νὰ ζωντανεύσῃ πλεῖστα καὶ ἂν εἶναι δυνατὸν νὰ ξαναζήσῃ ὅλα γύρω ἀπὸ τὴν περασμένην Ζωὴν τῶν πατέρων καὶ προγόνων του, τῶν παππούδων καὶ προπάππων του, καὶ γενικὰ τῆς πρώτης γενιᾶς καὶ τοῦ πρώτου ριζικοῦ τοῦ σπιτιοῦ του.

Μόνον ἔτσι ὀλοκληρώνοντας τὴν ἐρευνα καὶ τὴν ἐπίζησί του μπορεῖ νὰ

1) Becker, Humanität als Schulprinzip (Περὶλ. Quelle 1926 σελ. 5).

ἐκπληρώση κάποιον βαθὺν ὑποσυνείδητον πόθον του, μόνον ἔτσι μπορεῖ νὰ ἔλθῃ σὲ ἀντιπαράστασι μὲ τὲς ψυχὲς τοῦ οἰκογενειακοῦ του παρελθόντος, μόνον ἔτσι μπορεῖ νὰ ἀκούσῃ τὴν φωνὴν τοῦ αἵματός του, μόνον ἔτσι μπορεῖ νὰ γνωρίσῃ καλύτερα τὸν ἑαυτὸν του.

Γι' αὐτὸ ἡ γνῶσις τῆς Ἱστορίας τοῦ οἰκογενειακοῦ δένδρου, τῆς γενιᾶς καὶ τοῦ πρώτου ριζικοῦ τοῦ καθενός μας θὰ παραμένῃ πάντοτε σὰν κάποια ξεχωριστὴ μορφή τῆς ὑπάρξεώς μας, σὰν μιὰ πρωταρχικὴ μορφή τῆς συνειδήσεώς μας τῆς ἱστορικῆς.

Θὰ ἀπηνούμεθα τελείως τὸν ἑαυτὸν μας καὶ θὰ ἐγνωρίζομεν πολὺ ὀλίγα πράγματα γύρω ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μας, εἰάν καὶ ἐφόσον γιὰ τὸν καθένα μας δὲν ἤρχιζεν ὁ μῦθος μὲ τὲς Μορφὲς τοῦ Παπποῦ μας καὶ τοῦ Προπάππου μας.

Γιάννης Κώστα Σούρλας Τὸ ὄνομα τοῦ Προπάππου μου!

Τὰ ὀνόματα ὅμως εἶναι ὅπως καὶ οἱ ἀριθμοί, σύμβολα πού φανερῶνουν κάτι τι τὸ χειροπιαστό, κάτι τι γύρω ἀπὸ τὶς ἐσωτερικὲς καὶ ἐξωτερικὲς αἰσθήσεις, ἐντὸς τῶν ὁποίων συντελεῖται ἡ δημιουργία τοῦ περιορισμοῦ.

Ὅπως δηλαδὴ τὸ γίγνεσθαι ἔχει ὡς ἀρχικὸν κριτήριον τὴν κατεύθυνσιν, ἔτσι καὶ τὸ γενόμενον ἔχει ὡς ἀρχικὸν κριτήριον τὴν ἐπέκτασιν, τὴν πρὸς τὰ ἔξω στροφὴν.

Τὸ ὄνομα δηλαδὴ, ὅπως καὶ ὁ ἀριθμὸς, συντελεῖ στὸν περιορισμὸν τῶν ἐκ τοῦ κόσμου ἐντυπώσεων, δεδομένου ὅτι τὸ βᾶθος εἶναι ἀπροσδιόριστον.

Μὲ ὀνόματα καὶ ἀριθμοὺς ἀποκτᾷ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς δύναμιν ἐπὶ τοῦ κόσμου.

Ἐπάνω στὸ φιλοσοφικὸ αὐτὸ στοχασμὸ τοῦ Spengler⁽¹⁾ θὰ ἤθελα νὰ ὑπαγάγω τὸ ὄνομα τοῦ Προπάππου μου καὶ νὰ τὸ συνδέσω στενὰ μὲ τὸ ὄ ρ α μ α τ ῆ ς Μ ο ρ φ ῆ ς τ ο υ.

Ἡ ἐπιθυμία μου ἢ ἐνδόμυχος εἶναι νὰ κυλισθῶ πρῶτα γύρω ἀπὸ τὸν μῦθον, τὸν θρῦλον καὶ τὴν παράδοσιν.

Θὰ εἶναι ἡ ἀπαρχὴ τῆς ἀπολυτρώσεως, θὰ εἶναι ἡ ἀπαρχὴ «τοῦ γνῶθι σαυτὸν».

Ἄν κοντὰ σ' αὐτὰ ἔλθουν ὡς ἐπικουρικὰ στοιχεῖα καὶ ἔγγραφα ἱστορικά, ὁ θρῦλος πέρνει τὴν ἱστορικώτερη μορφή του.

Ἄλλὰ τέτοια ἔγγραφα περιεσώθησαν εὐτυχῶς καὶ φυλάχθησαν ζηλότυπα στὸ προσωπικόν μου Ἀρχεῖον, γιὰ τὴν τέτοια στοιχεῖα καὶ τέτοια σύμβολα μᾶς κληροδοτεῖ πάντοτε ἡ δρᾶσις ἐνδόξων προγόνων.

Τὰ ἔγγραφα αὐτὰ — τὰ πάσης φύσεως καὶ κατηγορίας — εἶναι ἡ πινακοθήκη τοῦ παρελθόντος μας, εἶναι τὰ σύμβολα μιᾶς Ζωῆς περασμένης.

1) S p e n g l e r, Der Untergang des Abendlandes, 1936, Τόμ. Α', σελ. 67.

είναι αἱ ὑποθήκαι γιὰ τὸ παρόν, εἶναι τὰ δράματα γιὰ τὸ μέλλον, εἶναι μὲ μιὰ λέξι αἱ ὠραιότεραι οἰκογενειακαὶ περγαμηναί.

Γι' αὐτὸ κάθε τι ποὺ κληρονομήσαμε ἀπὸ τοὺς προγόνους μας πρέπει νὰ τὸ φυλάξωμε γιὰ νὰ γίνῃ καὶ δικό μας, ὅπως λέγει καὶ ὁ Γκαῖτε.

Μὲ τὰ σύμβολα λοιπὸν αὐτὰ τῆς Μοίρας, ποὺ διεσώθησαν στὸ Ἀτομικό μου Ἀρχεῖο καὶ φυλάχθηκαν ζηλότυπα μέσα στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου, καθὼς ἐπίσης καὶ μὲ τὰς ἀναμνήσεις τῆς μυστικῆς πινακοθήκης μου, θὰ ἐπιχειρήσω νὰ ἐκθέσω, νὰ ἀνασυνθέσω καὶ νὰ ἀξιολογήσω τὸ ἔργον καὶ τὴν δρασίαν τοῦ Προπάππου μου Γιάννη Σούρλα, Γενικοῦ Προεστοῦ τοῦ Βιλαετιοῦ Κονίτσης ἐπὶ σειρὰν δεκαετηρίδων, ἀνδρὸς ὠπλισμένου μὲ φρόνησιν, διορατικότητα, διοικητικὴν ἰκανότητα, πολιτικὴν καὶ διπλωματικὴν εὐστροφίαν καὶ γενικὰ ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων ἀνδρῶν τῆς γενιᾶς μου, τοῦ ριζικοῦ μου καὶ τοῦ ἀρχοντικοῦ μου σπιτιοῦ (1) στὴν Πυρσόγιαννη τῆς Ἐπαρχίας Κονίτσης.

Ἡ ἱστορία τοῦ Προπάππου μου ἴσως παρουσιάζει κενὰ γύρω ἀπὸ τὴν παιδικὴν καὶ ἐφηβικὴν του ἡλικίαν, ἔχομεν ὅμως τὴν εἰκόνα τῆς πολιτικότητος, τῆς διπλωματικότητος καὶ τῆς ἄκρας φρονήσεώς του κατὰ τὴν ὄριμον καὶ γεροντικὴν του ἡλικίαν, εἰκόνα ἣ ὁποία μᾶς ἐπιτρέπει νὰ συμπληρώσωμεν καὶ τὰ κενὰ τῆς προγενεσιέρας Του Ζωῆς καὶ τὰ ἰδεώδη τῆς πρώτης περιόδου τῆς ἡλικίας Του.

Ἔτσι ὅσα κι' ἂν εἶναι τὰ χάσματα ποὺ θὰ παρουσιασθοῦν, πάλιν τὸ ὄραμα θὰ διατηρήσῃ τὴν γοητείαν του, ὅπως τὴν διατηρεῖ παρὰ τὸ ξεθώριασμά του καὶ ὁ ὄγκος ὁ ἐπιβλητικὸς καὶ ἡ ψυχικότητα τοῦ πατρικοῦ

1) Βασιλείου Χρήστου (Ἱατροῦ), Τὸ ἀρχοντικὸ τῶν Σουρλαίων (Προβλ. Ἡμερολόγιον - Λεύκωμα Πελασγοῦ Κ. Χ. Σκενδέρη, 1941, σελ. 41 - 43).

«Ἐνα θεόρατο, ἐπιβλητικὸ, παλαιὸ Μέγαρο, σωστὸ Παλάτι, μὲ ἀρχιτεκτονικὴν ἰδιόρρυθμον, εἰς τὴν ΒΔ. πλευρὰν τοῦ χωριοῦ, κοντὰ στὴν Ἀγορά.— Δεσπόζει ἐκεῖ ὡς Ἐνετικὸ φρούριο, κλεισμένο γρόνια, μὲ τὴν πλακοστρωμένη καὶ μανδρωμένη σὰν κάστρο αὐλή του, τὸν κήπο, τὰ πολλὰ πατώματα, τὶς οὐρανομήκεις θολωτὲς πόρτες μὲ τὰ σίδηρα, τὶς πολεμίστρες, τοὺς φεγγίτες καὶ τὰ πελεκητά του, τὰ μεγάλα σιδηρόφρακτα παράθυρα ὀλόγυρα, ποὺ ἀγναντεύουν τὴν καταπράσινη ποταμιὰ, τὰ φειδωτὰ νερά τοῦ Σαρανταπόρου καὶ τὰ κατάφυτα ἀπὸ ἔλατα βουνὰ τῆς Καστάνιανης· ἐσωτερικῶς μὲ τὶς πανύψηλες σκάλες ποὺ ὀδηγοῦν σ' εὐρύχωρους ὀντᾶδες μὲ τὰ μπάσια, τὶς ντουλάπες, τὶς σκαλιστὲς καρσέλες καὶ τὰ καργιοφύλια στοὺς τοίχους κρεμασμένα. Δείχνει μὲ τὴ βουβή του γλωσσοπερασμένα μεγαλεῖα.

Ἐκεῖ ἔζησαν ἄνθρωποι τῆς οἰκογενείας Σούρλα μὲ μεγάλη ψυχὴ καὶ δύναμη, ποὺ δρᾶσανε γιὰ τὰ γράμματα καὶ γιὰ τὴν Πατρίδα, ποὺ χάρηκαν καὶ πόνεσαν πολὺ, ποὺ εἶδαν δόξες περισσὲς μὰ καὶ καταδιώξεις, συνήθειες σ' ὅλους ποὺ διακρίνονται στὰ γρόσια καὶ στὰ γράμματα· ἄνθρωποι ποὺ ἔζησαν καὶ πέθαναν ἀρχοντικά».

μου σπιτιοῦ· ἄλλως τε, ὅπως λέγει καὶ ὁ Hölderlin, μόνον ἐκεῖνο πού ὁ ρα-
ματιζόμεθα ἔχει ἀπόλυτον καὶ μοναδικὴν ἀξίαν.

B'

Ἡ δρᾶσις τοῦ Γιάννη Σούρλα εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὴν ἐξυπηρέτησιν ὄχι ὠρισμένων Κοινοτήτων ἢ τῆς Στενότερης Πατρίδος του, τῆς Πυρσόγιαννης (1) ἀλλ' ὀλοκλήρου τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης πού ἀπετελεῖτο ἀπὸ 44 χωριά.

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπαρχία ἦτο ἀπὸ τὸ τμήμα ἐκεῖνο τῆς ὑποδούλου Ἡπείρου τὸ ὁποῖον λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς του θέσεως ἐγνώρισεν διοικητικῶς μόνον τὴν σκιώδη Τουρκικὴν ἐπικυριαρχίαν, ἐνῶ κατὰ βάθος βρισκόντανε παραδεδομένον εἰς τὴν λεηλασίαν τῶν Ἀλβανικῶν ὀρδῶν, τὰς ὁποίας ἐξαπέλυον οἱ διεκδικοῦντες ἐπέκτασιν τῶν φεουδαρχικῶν των δικαιωμάτων Μπέηδες (2) τοῦ Καζᾶ Κολώνιας (Ἐρσέκας) εἰς τὸν ὁποῖον ὑπήγετο διοικητικῶς καὶ τμήμα τῶν χωρίων (3) τοῦ βορείου συγκροτήματος τῆς Ἐπαρχίας.

Τὴν ἐπίδρασιν τῆς Ἀλβανικῆς κυριαρχίας, ἡ ἐπαρχία Κονίτσης τὴν ζοῦσε καθημερινῶς, ἐνῶ ἀντιθέτως τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας τὴν σκιώδη ἐπιβολὴν τὴν ἔβλεπε μόνον στὸ πρόσωπον τῶν εἰσπρακτόρων τῶν βασιλικῶν φόρων (4) καὶ στὸ ἀντίκρουσμα τῶν πενιχρῶν ἀποσπασμάτων τῶν Τουρκικῶν φυλακίων (5), τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐγκατεσπαρμένα ἀραιὰ ἐδῶ κ' ἐκεῖ σὰν νησίδες μέσα στὴν πλημμυρισμένη θάλασσα τῆς Ἀλβανικῆς λαίλαπος.

Μέσα σ' ἓνα τέτοιον συνεπῶς διπλοῦν κατακλυσμὸν στὸν ὁποῖον ἦτο παραδεδομένη καὶ παράδερνε ὀλόκληρη ἡ ἐπαρχία, ἡ κιβωτὸς εἰς τὴν ὁποίαν ἦσαν φορτωμένα τὰ ἅγια τῶν Ἀγίων τῆς ἐπάλαιε καὶ ἑταλαντεύετο καὶ αὐτή, κινδυνεύουσα ἄλλοτε μὲν νὰ θρυμματισθῇ ἐπὶ τῶν ἀποκρήμων βράχων τῆς Ἀλβανικῆς Σκύλας, ἄλλοτε δὲ νὰ καταποντισθῇ ἐπὶ τῶν περιοδικῶς ἐνσκηπιουσῶν καταιγίδων ἐκ μέρους τῆς Τουρκικῆς Χαρύβδεως.

Στοὺς περιοδικοὺς αὐτοὺς συγκλονισμοὺς μόνον ἡ φύση καὶ τὸ τοπεῖο ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ ἡ ἀνθρώπινη φρόνησις ἀπὸ τὸ ἄλλο μπορούσαν νὰ ἀντιτάξουν κάποιαν ἄμυναν γιὰ νὰ περισώσουν τὰ τιμαλφῆ, γιὰ νὰ διασώσουν τὰ ἅγια τῶν Ἀγίων Τῆς.

1) Εὐριπίδου Σούρλα, Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης, Ἡπειρ. Χρονικὰ Τόμ. Δ. 1929 σελ. 195—255.

2) Τοῦ Αὐτοῦ, Ἐπαρχία Κονίτσης καὶ Ἀλβανοὶ Μπέηδες, Ἡπειρ. Χρονικὰ 1937 σελ. 151—156.

3) Δηλαδή συγκεκριμένως τὰ κάτωθι χωριά: Λισκάτσι, Τούρνοβο, Χιοννάδες καὶ Πλικάτι.

4) Ταξιντάρηδες.

5) Τὰ Καρακόλια μὲ τοὺς ζαπτιέδες καὶ τὸν Τσαούση ἐπὶ κεφαλῆς.

Τὰ ἱστορικὰ βουνὰ τῆς Ἐπαρχίας, ὁ Σμόλιγκας (1) καὶ ὁ Γράμμος, ἐσυμβόλιζον διὰ τὴν κλυδωνιζομένην κιβωτὸν τὸ μοναδικὸ Ἄραράτ, περιστοιχούμενον καὶ περιβαλλόμενον ἀπὸ ἓνα ἐμψυχωμένον τοπεῖον καὶ ἀπὸ ἐγκατεσπαρμένα κτίσματα θρησκευτικῆς ἀνατάσεως, ἐρημοκλήσια καὶ εἰκονίσματα, βωμοῦ, δηλαδὴ λατρείας καὶ σύμβολα εὐσεβείας.

Βουναλάκια, ραχοῦλες, λοφίσκοι, ράχες, δρόμοι μονοπάτια, γεφύρια, σταυροδρόμια, ποτάμια, ρυάκια, παραπόταμοι. χείμαρροι, μύλοι, δάση, σπηλιές, δένδρα, ἀμπέλια, ἀλώνια, πλατεῖες, καλύβες, φράχτες, σελιά, χωράφια ὅλα ἐμψυχωμένα· παντοῦ σὲ κάθε γωνιά, σὲ κάθε κώγχη προβάλλουν ἄλλοῦ ἓνας θροῦλος, ἄλλοῦ μιὰ παράδοση, ἄλλοῦ ἀναμνήσεις μιᾶς μάχης ἢ μιᾶς συμπλοκῆς καὶ ἄλλοῦ ἑνὸς χαλασμοῦ ἢ μιᾶς πυρπόλησης.

Παράλληλα πρὸς τοὺς βωμοὺς τῆς λατρείας ποὺ μετεβάλλοντο πολλὲς φορές καὶ σὲ βωμοὺς τοῦ μαρτυρίου (2) καθὼς καὶ τὸ ἐμψυχωμένον τοπεῖον, ἤρχετο ἐμπράγματος ἢ ἐκδήλωσις καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας, ἐκδήλωσις ἀποσκοποῦσα νὰ μετριάσῃ τὰ βάσανα, νὰ ἐπουλώσῃ τὰς πληγὰς, νὰ προλάβῃ νέα θύματα, νὰ ἀποφύγῃ τὴν λαίλαπα τῆς περαιτέρω ἐρημώσεως.

Ἐποχρωμένη ἢ ἀνθρωπίνη ἐνέργεια νὰ παλαίῃ πρὸς τὴν διπλὴν ὑποδούλωσιν τῆς Ἐπαρχίας, εἰς τὴν Ἀλβανικὴν θηριωδίαν ἀφ' ἑνὸς καὶ τὴν σκιώδη Τουρκικὴν ἐπικυριαρχίαν ἀφ' ἑτέρου, ἔπρεπε νὰ ἦτο ὠπλισμένη μὲ φρόνησιν, μὲ διορατικότητα, μὲ πολιτικότητα, μὲ διπλωματικότητα.

Τὰ χωριά τῆς Ἐπαρχίας διέθετον τέτοιους ἄνδρας (3), δυστυχῶς ὅμως ἐλαχίστους καὶ μόλις δυναμένους νὰ ἀριθμηθοῦν στὰ δάκτυλα τῆς μιᾶς χειρός.

Μεταξὺ αὐτῶν πρωτίστην θέσιν κατεῖχεν ὁ Γιάννης Σούρλας, ὅστις ἀπετέλει οὔτε πολὺ οὔτε λίγο, τὴν ψυχὴν τῆς ὅλης ὀργανώσεως τῆς Ἐπαρχίας κατὰ τῶν δεινῶν ἀφ' ἑνὸς τῆς Ἀλβανικῆς κυριαρχίας καὶ τῆς ἀπαμβλύνσεως ἀφ' ἑτέρου τῆς περιοδικῆς λαίλαπος, ἣτις ἐνέσκηπτε ἀκάθεκτος ἐκ μέρους τῆς Τουρκικῆς ἐπικυριαρχίας.

Τὰ ἐφόδια ποὺ διέθετεν ὁ Γιάννης Σούρλας δὲν ἦσαν βέβαια οὔτε ἐπιστημονικὰ οὔτε ἀνωτέρας τινὸς ἐξαιρετικῆς μορφώσεως.

Ἦσαν τὰ ἐφόδια τῶν ἀνθρώπων ποὺ ξεφυτρώνουν ἀπὸ τὴν Μητέρα Γῆν μὲ κάποιαν εὐνοίαν τῆς Μοίρας, κάθε δὲ ἰκανότης καὶ κλίσις ὅταν δουλεύεται μὲ ἀπόλυτη συνέπεια μπορεῖ, ὅπως λέγει ὁ *Novalis*, νὰ παρα-

1) Εὐριπίδου Σούρλα : Διασχίζοντας τὴν Ἐπαρχία Κονίτις, Ἐν περιοδικῷ «Anagennisis», Society of Epirotes, New—York 1939 σελ. 26.

2) Ἡ σύλληψις ἐπὶ παραδείγματι τῆς ἱστορικῆς οἰκογενείας τῶν Ζωγράφων στοὺς Χιονάδες ἐγένετο ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας. (Πρβλ. Ἐνθυμήσεις Κωσταντῆ Γ. Χρήστου).

3) Ἐξωορίζομεν μετὰ τὸν Κώστα Γραμματικὸν (Βούρμπιανη) Πρβλ. Εὐριπίδου Σούρλα, Κώστας Γραμματικὸς, Ἠπειρ Χρον. 1939 σελ. 1—80, τὸν Κωσταντῆ Χρήστον (Λισκάτσι). Πρβλ. Βασιλείου Χρήστου, Τὸ Λισκάτσι Κονίτις καὶ ὁ Κωσταντῆς Χρήστου, Ἀθήναι 1939.

γάγη τὴν πλατεῖα σύνθεσι τοῦ ἐσωτάτου μας Ἐγὼ καὶ ταυτόχρονα τὴν πιὸ γερῆ ἀντίληψι γιὰ μιὰ πλατεῖα εἰκόνα τοῦ κόσμου καὶ τῆς Ζωῆς.

Γεγονότα σημαντικά, ὅπως παρατηρεῖ ὁ πολὺς Spengler⁽¹⁾, εἶναι ἐκεῖνα ποὺ δημιουργεῖ τὸ βιολογικὸν πεπρωμένον τοῦ ἀνθρώπου, τὸ φυσικὸν δηλαδὴ αὐτὸ δεδομένον μὲ τὸ ὁποῖον μπορεῖ νὰ ἔλθῃ εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν μόνον ἐκεῖνος ποὺ διαθέτει ἐξ ἴσου φυσικὸν τάλαντον.

Βλέμμα χρειάζεται καὶ ὄχι μόρφωσις σὲ τέτοιες στιγμές.

Κι' αὐτὸ τὸ βλέμμα ἀκριβῶς γιὰ μιὰ βαθύτερη διεΐσδυσι στὴν τριγύρω πραγματικότητα τὸ ἔχουν αἱ ὀλοκληρωμένοι φύσεις, οἱ ἄνθρωποι ποὺ εἶναι στενὰ προσκεκολλημένοι στὶς ἀξίες τοῦ ἑδαφικοῦ πολιτισμοῦ, δηλαδὴ τύποι παλαιοί, σὰν τὲς μορφές τῶν Παλπούδων καὶ Προπάλων μας, τοὺς ὁποῖους σπάνια συναντοῦμε στὴ σημερινὴ ἐξελικτικὴ βαθμίδα.

Οἱ γνήσιοι καὶ αὐτοδίδακτοι αὐτοὶ ἑδαφικοὶ τύποι, ἀντλῶντας δύναμιν ἀπὸ τὴν ψυχικὴ τους ζωτικότητα καὶ ἀναζητῶντας τὴ ρίζα τους τὴ βαθύτερη, ἀνακαλύπτουν μέσα στὸ εἶναι τους μιὰ πρωταρχικὴ ἐνεργητικὴ ιδιότητα ποὺ τίθεται εἰς τὴν διακονίαν καὶ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς πιὸ ἀγνῆς ἐσωτερικῆς των ὑποστάσεως.

Εἰς τὴν ιδέαν τοῦ βιολογικοῦ πεπρωμένου, ὅπου φανερόνεται ἡ ἔφεσις μιᾶς ψυχῆς πρὸς τὸ φῶς, πρὸς τὴν τελειότητα καὶ πρὸς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ προορισμοῦ της, πρέπει νὰ ἀναζητήσωμεν τὸ μυστικὸν ὄλων τῶν ἀνατάσεων ἢ ἀντιθέτως καὶ τῶν καταπτώσεων τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς.

Στὴ προκείμενη περίπτωσι τοῦ θέματός μας, τὸ βλέμμα τὸ βαθὺ καὶ διεΐσδυτικὸν τοῦ Γιάννη Σούρλα διηρένησε ὅλον τὸ ἐπίπεδον τοῦ ὀρίζοντος, εἰσέδυσεν γύρω ἀπὸ τὴν οὐσίαν τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς του, συνδυάσαν δὲ ρεαλισμὸν, ἐθνικισμὸν, πατριωτισμὸν καὶ ἰδεαλισμὸν μὲ τὴν ὑπερτάτην ιδέαν τῆς φρονήσεως, ἐχώρησεν εἰς τὸ ἔργον του μὲ θάρρος ἀναλαβῶν ὁ ἴδιος στὰ χέργια του τὴν εὐθύνην τῶν πράξεών του.

Τὸ βλέμμα δηλονότι τοῦ Γιάννη Σούρλα ἠρεύνησε ἐν πρώτοις τὴν ἱστορικῶς διαμορφωθεῖσαν πραγματικότητα στὴν Ἐπαρχία Κονίτισης καὶ ἐπάνω σ' αὐτὸ τὸ δεδομένον ἐστήριξε ὁργάνωσιν καὶ συσσωμάτωσιν ταύτης ἔναντι τῶν ἀπειλούντων κινδύνων.

Ὅλες αὐτὲς τὲς ἀπόψεις ἐγκατοπτρίζει τὸ ἱστορικὸν συμφωνητικὸν γράμμα τοῦ ἔτους 1834⁽²⁾ εἰς τὸ ὁποῖον ἀναγράφονται τὰ αἴτια τῆς

1) Ostwald Spengler, Jahre der Entscheidung, München 1921.

2) Τὸ ἱστορικὸν αὐτὸ συμφωνητικὸν γράμμα εἶναι συντεταγμένον ἀπὸ τὸν Γιάννη Σούρλα καὶ φέρει τὸν γραφικὸν του χαρακτήρα. (Πεβλ. Εὐριπίδου Σούρλα, Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐπαρχίας Κονίτισης, Ἡπειρωτ. Χρονικὰ 1929 σελ. 212—213.)

συνπήξεως τῶν χωρίων τῆς Ἐπαρχίας εἰς μίαν ἔνωσιν καὶ ἀδελφότητα, δηλαδή εἰς ἓνα εἶδος Μυστικῆς ἑταιρείας ποῦ ἔδρα μὲ πρόγραμμα, μὲ προκαθορισμένας βασικὰς ἀρχὰς καὶ μὲ πολιτικὴν φρόνησιν, διεχειρίζετο δὲ ταυτοχρόνως τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν διὰ λογαριασμὸν τῶν ὑποθέσεων ὅλων τῶν χωρίων τῆς Ἐπαρχίας.

Εἶναι δηλαδή μὲ ἄλλα λόγια ἢ περίφημος ἐκείνη ἔνωσις καὶ ἀδελφότης ἢ ὁποία εἰς τὰ ἱστορικὰ ἔγγραφα φέρει τὸν τίτλον «Οἱ Προεστῶτες τῶν πέντε κύκλων (¹) τῆς Ἐπαρχίας Κονίτσης».

Παραθέτομεν ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ ἔγγραφου τὸ ὁποῖον ἐμνημονεύσαμεν ἄνωτέρω :

«Ἐπειδὴ, ἀναγράφεται (²) εἰς τὸ συμφωνητικὸν αὐτὸ γράμμα, εἰς τοὺς προτερηνοὺς ἀπερασμένους χρόνους ὅπου ἦταν εἰς ἀνυποταγὴν τὰ μέρη αὐτὰ διὰ τὰ ἔτρεξαν πολλὰς κατάχρησες, μεγάλα ἔξοδα καὶ πολλοὶ χαλασμοὶ εἰς τὸ βιλαέτι μας δὲν εἴχαμε προλάβει νὰ ἤμεθα ἠνωμένοι καὶ ἐν σῶμα, δὲν ἤμπαρεσε νὰ γίνῃ καμμία ἀπάντησις εἰς τὰ εἰρημένα δεινά».

Τὰ αὐτὰ ὑπὸ ἄλλην διατύπωσιν ἐπαναλαμβάνονται καὶ κατὰ τὸν διακανονισμὸν τῶν λεπτομερειῶν τοῦ διοικητικοῦ συστήματος τῆς «Ἱερᾶς αὐτῆς Συμφωνίας τῶν Προεστῶτων τῶν πέντε κύκλων (³) τοῦ Βιλαετιοῦ Κονίτσης», ὅπως φαίνεται ἀπὸ ἕτερον ἱστορικὸν ἔγγραφο ν τοῦ ἔτους 1840 (⁴).

«Συνελθόντες, ἀναγράφεται εἰς τὸ ὡς ἄνω μνημονευόμενον ἔγγραφο, οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ μέρος καὶ συσκεφθέντες μὲ τρόπον Χριστιανικὸν τὰς παρελθούσας ταραχὰς, τὰς ὁποίας ὑπέφερον ὁ δυστυχῆς τόπος μας ἐκ τῆς ἀσυμφωνίας ἡμῶν καὶ ἐλλείψεως ἀδελφικῆς συμπνοίας καὶ ἐκ τῶν φιλοδοξιῶν ἐνὸς ἐκάστου, ἀπεφασίσαμεν ἤδη κοινῇ γνώμῃ καὶ χριστιανικῇ διαθέσει νὰ διορίζωμεν καὶ νὰ φέρωμεν εἰς λήθην ὅλα αὐτὰ τὰ παρελθόντα, συγκροτήσαντες νὰ φυλάξωμεν μίαν ἄδολον εὐρυθμίαν καὶ διοίκησιν δικαίαν καὶ Χριστιανικὴν».

Τὸ συμφωνητικὸν γράμμα τοῦ ἔτους 1834 τὸ ὁποῖον εἶναι ἓνα εἶδος Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ Βιλαετίου Κονίτσης ἀποτελεῖται ἀπὸ 5 ἀρθρα καὶ προνοεῖ γιὰ ὅλας τὰς ὑποθέσεις πολιτικῆς, διοικητικῆς καὶ οἰκονομικῆς φύσεως.

Μὲ λίγα λόγια :

1) Εὐριπίδου Σούρλα, Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐπαρχίας Κονίτσης, Ἑπειρ. Χρονικά 1929 σελ. σελ. 206.

2) Τοῦ Αὐτοῦ, Αὐτόθι σελ. 212.

3) Οἱ «Προεστῶτες τῶν πέντε κύκλων ἀντεπροσώπευον τὴν γνώμην ὅλης τῆς ἐπαρχίας καὶ ἦσαν ἐξουσιοδοτημένοι νὰ ἀποφασίζουσιν καὶ νὰ λύουσιν ὅλας τὰς διαφοράς. Ἀλλαχοῦ φέρονται μὲ τὸν τίτλον «Ἱερὰ Συμφωνία τοῦ Βιλαετίου Κονίτσης (Πρβλ. Εὐριπίδου Σούρλα, Αὐτόθι σελ. 206—215).

4) Εὐριπίδου Σούρλα, Ἑπειρ. Χρονικά 1929 σελ. 218.

Εἶναι ἓνα ἔγγραφον ἱστορικὸν εἰς τὸ ὁποῖον ἐνεσαρκώθησαν ὅλα τὰ ὑψηλὰ διδάγματα τῆς κοινωνικότητος, τῆς ἀλληλεγγύης, τοῦ ἀλτροῦισμοῦ, τῆς ταπεινοφροσύνης, τῆς ἰσότητος, τῆς πειθαρχίας, τῆς αὐτοθυσίας καὶ τῆς ὑπερτάτης φρονήσεως «πρὸς ἡσυχίαν καὶ καλωσύνην τῆς Πατρίδος», δ'λαδὴ ἀρετῶν ποὺ ἀνεπήδησαν ἀπὸ τοὺς χαλασμούς, τὰ ἐρείπια, τοὺς καπνοὺς καὶ τὴν τέφραν τῶν σπιτιῶν καὶ τῶν χωριῶν, ποὺ ὑπέστησαν τὴν λεηλασίαν τῶν Ἀλβανικῶν ὀρδῶν.

Ἐκεῖνο ὅμως γιὰ τὸ ὁποῖον εἰς τὸν Καταστατικὸν αὐτὸν Χάρτην «τῆς ἱερᾶς συμφωνίας τῶν Προεσιῶτων (1), τῶν πέντε κύκλων ἐλαμβάνετο ἰδιαιτέρα πρόνοια ἦτο ὁ διακλονισμὸς τῶν μετὰ τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν σχέσεων καὶ τῆς ἀκολουθητέας τρόπον τινὰ ἐξωτερικῆς πολιτικῆς «σὲ κάθε προσταγὴν (2), καὶ δουλίαν ποὺ ἤθελε συμπέσει νὰ ἔλθῃ στὸ Βιλαέτι».

Στὴν περίπτωσι αὐτῇ ἐτίθετο τέρμα στὲς σπασμωδικὰ καὶ μεμονωμένες ἐνέργειες τῶν περασμένων χρόνων καὶ ἐκανονίζετο ἐνιαία πολιτικὴ κατεύθυνσις καὶ ἐνιαία λήψις ἀποφάσεων.

Στὸ 2ον ἀρθρον τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου διελαμβάνοντο τὰ κάτωθι :

«Κάθε προσταγὴν τοῦ Δουβλειοῦ νὰ τὴν δεχόμεθα μὲ εὐπείθειαν καὶ προθυμίαν, πλὴν νὰ μὴν ἤμπορεῖ κανεὶς ἐξ ἡμῶν νὰ τὴν ὀμιλῇ καὶ νὰ ἐνεργῇ μόνος ἀλλὰ νὰ ἀνταμονώμεθα εἰς ἓν σῶμα ὅπου ἐγίναμεν οἱ πέντε, νὰ τὴν ὀμιλῶμεν καὶ νὰ ἐκτελῶμεν πάντοτε μὲ εὐπείθειαν καὶ πρὸς ἡσυχίαν καὶ καλωσύνην τῆς Πατρίδος μας» (3).

Ποινὰς αὐστηρὰς προέβλεπεν ὁ Καταστατικὸς Χάρτης γιὰ τοὺς παραβά-

1) Πρόεδρος καὶ ἰθύνουσα χεὶρ τῶν ὑποθέσεων τῆς ἱερᾶς Συμφωνίας, ἦτο πάντοτε ὁ Γιάννης Σούρλας, ὁ ἰδρυτὴς τῆς, ὁ ἐμπυχωτῆς τῆς καὶ ὁ κατηγοητῆς τῆς. Ἡ Μορφὴ δηλονότι ἐκείνη ποὺ ἦτο, οὔτε πολὺ οὔτε λίγο, ἡ ψυχὴ τῆς Ἐπαρχίας.

2) Ὑπῆρχον περιπτώσεις ποὺ ἡ τύχη τῶν χωριῶν τῆς Ἐπαρχίας ἐξηρτᾶτο ἀπὸ νῆμα κλωστής, ἰδίως δὲ λεπτὴ ἦτο ἡ θέσις τῶν προκειμένου νὰ σεβασθοῦν τὰς κατὰ καιροὺς διαταγὰς τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως γιὰ τὴν κατάργησιν τοῦ περιφήμου φόρου «Ἀγαλίκια καὶ Σουμπασλήκια» ποὺ ἐπλήρωνον εἰς τοὺς Ἀλβανοὺς Μπέηδες ὅποτε θὰ ἤρχοντο εἰς φανεράν σύγκρουσιν μὲ τοὺς Μπέηδες καὶ τὴν πραγματικὴν Ἀλβανικὴν κυριαρχίαν τῆς ὁποίας τὸν ἐκμηδενισμὸν ἐπεδίωκεν ἡ σκιώδης ἐπὶ τῆς Ἠπείρου Ὀθωμανικὴ ἐπικυριαρχία διὰ ἀδιαλείπτων ἀγῶνων μέχρι τοῦ 1867, ὅποτε καὶ εἰσηγήθη σχέδιον πολιτικῶν μεταρρυθμίσεων ποὺ προσέκρουσε στὴν Ἀλβανικὴν ἀντίδρασιν.

Ἴδου ἡ Ἀχιλλεὺς πτέρνα καὶ τὸ ἀπώτερον αἷτιον τῶν χαλασμῶν καὶ πλείστων χωριῶν ἐκ μέρους τῶν Ἀλβανικῶν ὀρδῶν. (Πρβλ. Εὐριπίδου Σούρλα, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά» 1926 σελ. 225—230 καὶ σελ. 133—150, 151—159 καὶ 294—299).

3) Εὐριπίδου Σούρλα, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά» 1929 σελ. 212.

τας τῆς Ἱερᾶς Συμφωνίας καὶ στιγματισμὸν μάλιστα τούτων ὡς δολίων καὶ ἐπιβούλων καὶ ἐχθρῶν τῆς Πατρίδος (1).

Γενικὰ ἡ ὅλη ὀργάνωσις τῆς Ἱερᾶς ἐκείνης Συμφωνίας ἦτο τέτοια ὥστε νὰ ἐπισπᾶ τὰν θαυμασμὸν τοῦ μελετῶντος τὰς λεπτομερείας καὶ θέλοντος νὰ διεισδύσῃ γύρω ἀπὸ τὸν ἐν γένει τρόπον τῆς λειτουργίας της.

Ἐν πρώτοις ἡ ὅλη ὀργάνωσις ἦτο ἐποικοδομημένη εἰς τὴν ἀποφυγὴν τῶν σφαλμάτων τοῦ παρελθόντος καὶ τὴν προσπάθειαν καταπνίξεως τῶν νοσηρῶν φιλοδοξιῶν ποὺ στὰ περασμένα χρόνια εἶχαν γίνῃ αἰτία ἀναριθμῆτων δεινῶν καὶ συμφορῶν, ἀπέβλεπε δὲ εἰς τὴν διαμόρφωσιν ἑνὸς διοικητικοῦ συστήματος στηριζομένου εἰς τὸ δίκαιον καὶ τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν.

Στενὸς ἦτο ὁ σύνδεσμος τῆς Ἱερᾶς Συμφωνίας μὲ τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων καὶ τὸν Ἐπίσκοπον Κονίτσης, ἀντίγραφον δὲ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου εἶχεν ἐγχειρισθῆ (2) εἰς ἀμφοτέρους «γιὰ νὰ πεδεύωνται οἱ παραβάται ἐκκλησιαστικῶς πρῶτον».

Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον ἐρρῦθμιζε λεπτομερέσιατα τὰ τοῦ τρόπου τῆς λειτουργίας τῆς Ἱερᾶς Συμφωνίας ἦσαν τὰ 15 ἄρθρα τοῦ καταστατικοῦ τὰ ὁποῖα συνετάγησαν (3) ὑπὸ τοῦ Γιάννη Σούρλα τὴν 25 Ἰουλίου 1843 ἐν Κονίτση.

Φρόνησις, πολιτικότης καὶ διπλωματικότης καὶ ὑψηλὸς πατριωτισμὸς, χαρακτηρίζουν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἱστορικὸν ἔγγραφον τὸ ὁποῖον σιὸ ὅλον του εἶναι μία ἀνάγλυφος προβολὴ τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ιδεῶν τοῦ Γιάννη Σούρλα.

Εἶναι ἡ ὠραιότερα καὶ ἱστορικωτέρα περγαμηνὴ τῆς δράσεώς Του.

Αὐτοὶ δὲ καὶ μόνοι οἱ ἀγῶνές Του γύρω ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν καὶ σύμπτυξιν τῆς Ἱερᾶς Συμφωνίας τῶν 44 χωρίων τοῦ Βιλαετίου Κονίτσης, μὲ τὴν παραλλήλως ἀναγνωρισθεῖσαν καὶ ἐξυμνησθεῖσαν εἰς ἱστορικὰ ἔγγραφα εὐθύτητα τοῦ χαρακτῆρός του, τὴν ἰκανότητά του, τὴν ἄκραν δικαιοσύνην

1) Τοῦ Αὐτοῦ, Αὐτόθι σελ. 213: «Ὅποιος ἐξ ἡμῶν δὲν ἤθελε φυλάξει πιστῶς τὴν ἀδελφικὴν ταύτην ἔνωσιν καὶ τὰς ἀνωθεν συμφωνίας καὶ τὸν γνωρίσωμεν δόλιον καὶ ἐπίβουλον νὰ λογίζηται εἰς ἡμᾶς τοὺς λοιποὺς Ἰούδας Ἰσκαριώτης καὶ ἐχθρὸς ἡμῶν καὶ τῆς Πατρίδος μας».

2) Τοῦ Αὐτοῦ, Αὐτόθι σελ. 214. «Ταῦτα λοιπὸν πάντα τὰ ἐν τούτῳ τῷ γράμματι ὁμοφώνως ὑποσχεθέντα καὶ παρ' ἡμῶν γραφέντα ὡς θεάρεστα ἐπωφελῆ καὶ ὠφέλιμα εἰς τὸ Βιλαέτι μας, ὑποσχόμεθα ἐν καθαρῷ συνειδότι νὰ φυλάξωμεν μέχρι τῆς τελευταίας μας στιγμῆς, διὸ ὡς γενόμενα καὶ τούτων πρὸς ἀσφάλειαν ὅλου τοῦ Βιλαετίου μας δεδώκαμεν καὶ ἐκ τούτων ἐν εἰς τὸν Κυριάρχην μας εἰς τὸν ὅποιον ἔχομεν τὴν εὐπεΐθειαν καὶ ὑποταγὴν ὡς ἀρχὴν τοῦ Ἔθνους μας ὅστις θέλει εἶναι ὡς ὁ πρῶτος ἐνάγων εἰς τὸν πταίσαντα διὰ νὰ λαμβάνῃ τὴν ἀνήκουσαν πεδείαν».

3) Τοῦ Αὐτοῦ, Αὐτόθι σελ. 208—211.

του, τὴν βαθεῖαν θρησκευτικότητά του, τὴν τιμιότητά του, τὸν ὑψηλὸν πατριωτισμὸν του, τὴν πολιτικὴν του βαθύνοιαν καὶ διορατικότητα, τὴν ἐργατικότητα, τὴν ταπεινοφροσύνην, τὴν ἰσχυρὰν θέλησιν καὶ τὴν ὑπερτάτην του φρόνησιν, αὐτοὶ ἐπαναλαμβάνομεν οἱ ἀγῶνές του οἱ ἐθνικοὶ οἱ πλαισιούμενοι ἀπὸ ἓνα ἀδαμάντινον χαρακτῆρα καὶ μίαν συναρπαστικὴν ψυχικότητα, εἶναι ἀρκετοὶ ὥστε νὰ τοῦ ἐξασφαλίσουν τὴν τιμητικὴν ἐκείνην θέσιν ποὺ ὀφείλεται εἰς τοὺς πρωτοπόρους ὑψηλῶν ἰδεῶν καὶ πραγματικῶν ἐθνικῶν ὑπηρεσιῶν.

Ὁ Γιάννης Σούρλας ἀνήκει εἰς τὸ Πάνθεον τῶν Ἑθνικῶν ἀνδρῶν τῆς Ἐπαρχίας Κονίτσης, ἡ δὲ προσωπικότης Του εἰς τὰς ἱστορικὰς ἐκείνας φυσιογνωμίας ποὺ ἀφῆκαν ἀνεξάλειπτον τὴν σφραγίδα τῶν ὑπηρεσιῶν των πρὸς τὴν Πατρίδα κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς καὶ μαύρους χρόνους τῆς δουλείας.

Γ'

Προετάξαμεν τὰ σημεῖα ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν ἐθνικὴν δρασίαν τοῦ Γιάννη Σούρλα, γιατί αὐτὰ δίδουν μέσα στὸ ἱστορικὸ πλαίσιο τῆς ἐποχῆς του καὶ τῶν χρόνων του τὴ βαθύτερη χαρακτηριστικὴ εἰκόνα τῆς προσωπικότητός του.

Παράλληλα ὅμως πρὸς τὴν ἐθνικὴν Του δρασίαν ὑπάρχει καὶ ἡ Προϊστορία τῶν ὑπηρεσιῶν του ὡς Γενικοῦ Προεστῶτος (¹) τῆς Ἐπαρχίας Κονίτσης ἐπὶ ἀρκετὰς δεκαετηρίδας, ὑπηρεσιῶν δηλαδὴ ποὺ Τοῦ ἐξεσφάλισαν τίτλους ἐπισήμους Βεζυράδων, Πασάδων καὶ ἀνωτέρων Στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν προσωπικοτήτων, τίτλους ποὺ ἐξαίρουν τὴν εὐθύτητα τοῦ χαρακτῆρός του, τὴν τιμιότητά του, τὴν εὐσυνειδησίαν του, τὴν ἐργατικότητά του καὶ τὸ ἀδέκαστον τοῦ χαρακτῆρός του, τίτλους εἰς τοὺς ὁποίους ἀναγράφεται τὸ ἀναφαίρετον δικαίωμα, ὅπερ εἶχε, ὅπως ἀποσυρθῆ πλέον καὶ ἀναπαυθῆ στὸ πατρικὸ του σπίτι, ἀπολαμβάνων ὅλων τῶν τιμῶν.

Οὕτω : στὰ 1828 ὁ Βεζύρ Μεχμέτ Ρεσῆτ Πασᾶς τὸν ἐφοδιάζει (²) μὲ συστατικὰ γράμματα ποὺ μεταξὺ ἄλλων διαλαμβάνουν καὶ τὰ κάτωθι :

«Δίδω τὸ Μπουγιουρδί μου στὸν Χαῖρ - νιουαζῆ μου Ἰωάννην Σούρλαν Τώρα ἔχει τὴν ἄδειαν διὰ νὰ καθίσῃ εἰς τὸ σπῆτι

1) Εὐριπίδου Σούρλα, Ἑπειρωτικὰ Χρονικὰ 1929 σελ. 225—230. Πρὸς ἐπίσης (Αὐτόθι σελ. 225) ἐπιστολὴν τοῦ Μητροπολίτου Κονίτσης Ἰωσήφ εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρει οὗτος πρὸς τὸν Ἐμίν-μπεη τῶν Ἰωαννίνων ὅτι οἱ Προεστῶτες τῶν ἐπὶ μέρους χωρίων τοῦ Βιλαετιοῦ ἐκανόνισαν τὰ τῶν λογαριασμῶν των μὲ τὸν «Βιλαετ - Κοτζάμπασην Γιάννην Σούρλαν».

2) Τοῦ Αὐτοῦ, Αὐτόθι σελ. 226.